

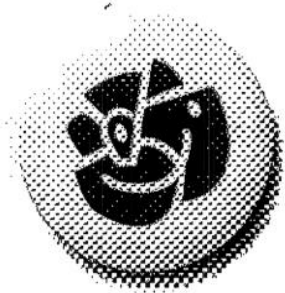
3.

SOCIALTJÄNSTNÄMNDEN
STOCKHOLM/IMD

2008-03-29

106 dnr 0116/2008

STOCKHOLMS STAD Kommunstyrelsen KF/KS Kansli	
Ink.	2008-01-21
Dnr:	325-216/2008
Till:	R VII

En ny inriktning behövs inom den sociala familjevården – vi måste arbeta för fler svenska adoptioner!

Rapport efter rapport visar det, som vi egentligen redan vet: många barn i familjehem far illa, och har mycket sämre förutsättningar i livet än andra. Den vård vi har att erbjuda omhändertagna barn har mycket dåliga resultat – det kan t o m vara så att den förvärrar situationen för de placerade barnen istället för att hjälpa dem. Den vedertagna svenska politiken innebär att banden till den biologiska familjen ska behållas till nästan varje pris, och de som får betala för detta är de barn som växer upp i familjehem och döms till en barndom i otrygghet.

Ibland säger vi som svenskar stolt, att i Sverige har vi inte längre några barnhem. Istället framhäver vi de fantastiska familjehemmen, som vi numera kallar det som tidigare hette fosterhem. Barn som inte kan vara kvar hos sina biologiska föräldrar, får ersättningsfamiljer som ska ta hand om dem tills det att de kan återvända till sin egen familj. Lagen föreskriver att familjehemmen ska vara väl förberedda för sitt uppdrag, ha utbildning och handledarstöd, arvode och ersättning. Trots lagens alla goda intentioner, visar forskningsrapporter och intervjuundersökningar att alltför många barn har det dåligt i familjehem. Dels händer det att olämpliga personer får vara fosterföräldrar, att uppföljningen och kontrollen är dålig. Barn har många gånger "glömts bort" av socialtjänsten som placerat dem, och först flera år senare har det upptäckts att de inte alls haft det bra. Familjehem skall heller inte ses som permanenta lösningar, vilket innebär att barnens situation är mycket otrygg. När som helst kan det bestämmas att de ska tillbaka till den biologiska familjen, eller flyttas till en annan fosterfamilj. Fosterfamiljen får inte fästa sig alltför mycket vid barnet – det är ju inte "deras" barn.

Familjehem är en bra lösning för korttidsplaceringar – men blir barnen kvar under flera år, fungerar det inte lika bra. Vi behöver också skärpa kontrollen och öka stödet till familjehemmen, för att barnens rättigheter ska säkras. Lagstiftningen som skyddar de familjehemsplacerade barnens rättigheter bör ses över.

Fram till c:a 1970 var adoptioner inom Sverige vanliga. Runt det årtalet minskade de till i praktiken inga alls. Förklaringarna är flera – synen på ensamstående mammor förändrades, liksom deras livsvillkor. Daghem blev vanligare, det var lättare att få bostad även som ensamstående. Abortlagstiftningen förändrades och p-pillren innebar också att det föddes färre oönskade barn. Men satsningen på fosterfamiljer är också en viktig anledning. Trots att dessa är tänkta för kortare placeringar, är det många som blir sk uppväxtplaceringar, dvs barnen kommer aldrig tillbaka till sina biologiska föräldrar. Enligt Socialstyrelsens statistik för 2006 var det nästan hälften av de 13 000 barn som var "heldygnsplacerade" 2003 som fortfarande var kvar i vården efter tre år. Från undersökningar vet man att de barn som blir kvar i samhällets vård i 2-3 år mycket sällan kommer tillbaka hem för gott. (Se t ex Ovisshetens barn, Socialstyrelsen 1995:9)

I engelskspråkiga länder i västvärlden förvånas man över den svenska politiken på detta område. Den ensidiga satsningen på familjehem före adoptioner går stick i stäv med all vedertagen forskning, både i utlandet och i Sverige. Forskningen visar att barn som placeras i familjehem klarar sig väsentlig sämre än de som placerats för adoption. Siffrorna är dåliga även för stabilt långtidsplacerade barn. Adoption innebär att barnet får en egen permanent familj, som inte kan "säga upp sig" från sitt uppdrag. I länder som England och USA satsar man medvetet på att öka antalet inhemska adoptioner, för att ge fler barn permanenta familjer och därmed en tryggare uppväxt och en familj för livet.

I Sverige används adoptioner i mycket liten utsträckning. När barn utreds för omhändertagande och placering tänker man inte ens tanken, eller prövar detta som ett seriöst alternativ. Om man tar upp frågan, kan man mötas av argument som att detta är något gammalmodigt, och även en rörande omsorg om de biologiska föräldrarnas rättigheter. Det förekommer t o m att man hävdar att de biologiska föräldrarna måste ha kvar barnen som en morot för att kunna motiveras att förändra sina liv: bli avgiftade, äta sin medicin eller liknande. Sådana argument saknar helt och hållet barnperspektiv, och de som framför dem verkar se barnen som behandlingsmetoder snarare än egna individer med rätt till en trygg uppväxt.

Det grundläggande problemet är att det gällande arbetssättet är djupt rotat inom socialarbetarutbildningen, och i det dagliga arbetet inom socialtjänsten. Sällan eller aldrig tänker man ens tanken adoption, även i fall där en sådan hade varit den mest närliggande lösningen. När man ser statistiken för Stockholms stad förstår man att den nuvarande politiken är särskilt konsekvent genomförd här: av 800 barn som placerats i familjehem under 2006, var det endast ett (1) som adopterades. Bara i 20 ärenden skedde en sk vårdnadsöverflyttning, den svenska kompromissen för att skapa mer stabilitet för de familjehemsplacerade barnen.

Totalt har vi endast ca 40 adoptioner per år i hela Sverige, hälften är direkt adoption av små barn (under ettårsåldern), hälften är adoption av det familjehem som barnet bor i. Även i jämförelse med övriga Sverige ligger alltså Stockholm extra lågt i denna statistik.

I praktiken har ett barn som föds och växer upp i svåra sociala förhållanden i Petersburg eller Tallin, större rättighet och chans att få en permanent familj och en trygg uppväxt, än ett barn som föds i motsvarande förhållanden i Farsta eller Hässelby. De ryska och estniska barnen har goda chanser att få en ny adoptivfamilj inom sitt land, eller i vissa fall i utlandet – de svenska kan se fram emot en barndom utan trygghet där de ständigt flyttas mellan de biologiska föräldrarna och olika familjehem.

All forskning visar att barn som får en permanent familj genom adoption klarar sig avsevärt bättre i livet. Familjen finns inte bara som stöd under uppväxten – även senare i livet, när man blivit vuxen och själv bildar familj, är föräldrar oerhört viktiga. Idag är det många fd fosterbarn som är oerhört ensamma efter det att de fyllt 18 år. En adoptivfamilj kan inte heller säga upp sig som föräldrar, när det blir svårigheter – det är en för-alltid-familj.

Man skulle kunna tro att det är brister i lagstiftningen, som lett till den nuvarande situationen. Lagstiftningen är det dock inga större fel på, den ger alla möjligheter till att genomföra svenska adoptioner. Samtidigt skulle man också kunna öppna för möjligheten till sk öppna adoptioner, som innebär att man juridiskt genomför en adoption men samtidigt också överenskommer med de biologiska föräldrarna och deras släkt om hur man efter adoptionen

kan hålla kontakten. Kanske bestämmer man sig för att utbyta brev och fotografier med jämna mellanrum, kanske träffas man också. Sådana öppna adoptioner är sedan länge i bruk i t ex USA och England, med goda resultat. Barnet får den nödvändiga tryggheten och stabiliteten under uppväxten, samtidigt som man inte tappar kontakten med sina rötter, och har god kunskap om sin egen historia.

Det är dock i tillämpningen av den nuvarande lagstiftningen, som vi redan nu kan förändra och förbättra arbetet inom familjevården. Genom att ge tydliga riktlinjer till socialtjänsten om att det är barnens behov av trygghet och beständighet som ska vara vägledande, kan förändringen inledas redan här och nu.

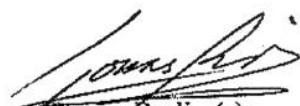
Stockholms socialförvaltning har sedan 2006 en utmärkt verksamhet för internationellt adopterade och deras familjer, i form av ett resurscentrum och en öppen förskola. En verksamhet för att åstadkomma fler svenska adoptioner inom Stockholm, skulle passa in väl i sammanhanget. Utbildningsinsatser för socialarbetare inom individ- och familjeomsorgen skulle kunna vara en del av detta arbete, men även en "taskforce" - en arbetsgrupp som särskilt arbetar med att hitta permanenta lösningar i ärenden där man annars inte sett andra alternativ än den traditionella familjehemsplaceringen. Det kan handla om fall där föräldrarna helt försvunnit ur bilden genom dödsfall, men även då t ex en biologisk mamma faktiskt själv uttrycker önskan om att hennes barn ska få en ny familj genom adoption. Något som faktiskt händer då och då, men som idag bemöts av socialtjänsten med familjehemsplacering i nästan alla fall.

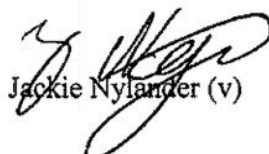
En sådan grupp skulle också ha till uppgift att hitta lämpliga adoptivfamiljer till de barn som blir aktuella - t ex genom att erbjuda möjlighet till intresseanmälan från familjer inom och utanför Stockholm som är öppna även för en svensk adoption, men som sökt och fått medgivande för en internationell sådan. Särskild vikt skulle man här kunna lägga vid att ge möjlighet till adoption även till samkönade par som fått adoptionsmedgivande. Dessa har idag inga möjligheter att skicka sin ansökan utomlands - men inte heller inom Sverige har några sådana adoptioner skett sedan samkönade par fick möjlighet att adoptera 2003.

Vi föreslår därför:

Att nya riktlinjer för arbetet med familjehemsplacerade barn och svenska adoptioner tas fram för socialtjänsten och stadsdelarna inom Stockholms kommun, med tyngdvikten lagd vid barnens behov av en permanent familj för hela livet.

Att en särskild arbetsgrupp skapas inom socialtjänstförvaltningen, med fördel knuten till Resurscentret för adopterade, för att stötta socialtjänsten i stadsdelarna med utbildning om svenska adoptioner, och med att hitta lämpliga svenska adoptivfamiljer i de fall där detta blir aktuellt.

Tomas Rudin (s)

Jackie Nylander (v)